

Παραδοσιακή θρησκευτική συμπεριφορά τῶν κατοίκων τῆς Βοιωτίας καὶ θρησκευτική λαογραφία

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΤΟΥΚΗ*

Ἡ ἐνασχόληση μὲ τὴ λαϊκὴ λατρευτικὴ παράδοση ἀναφορικὰ μὲ ἁγίους ποὺ δὲν εἶναι γνωστοὶ στὴν εὐρύτερη ἑλληνικὴ ἐπικράτεια, ἀλλὰ σὲ μία συγκεκριμένη γεωγραφικὴ περιοχὴ, παρουσιάζει ἔντονο ἐνδιαφέρον, διότι σχετίζεται μὲ λατρευτικὲς πρακτικὲς ποὺ γιὰ πολλοὺς παραμένουν ἄγνωστες.

Στὴν περίπτωσή μας θὰ ἐπικεντρωθοῦμε στὴν καταγραφή τῆς θρησκευτικῆς συμπεριφορᾶς τῶν κατοίκων τῆς Βοιωτίας σχετικὰ μὲ τὶς λατρευτικὲς ἐκδηλώσεις ποὺ λαμβάνουν χώρα πρὸς τιμὴν τῶν Ἁγίων τῆς Τοπικῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ ἐξέταση τῆς παραδοσιακῆς θρησκευτικῆς συμπεριφορᾶς ἑνὸς λαοῦ ἀποτελεῖ ἀντικείμενο μελέτης ἑνὸς κλάδου τῆς ἐπιστήμης τῆς λαογραφίας ποὺ ὀνομάζεται *θρησκευτικὴ λαογραφία*. Μὲ τὸν ὄρο θρησκευτικὴ συμπεριφορὰ ἐννοοῦμε ἕνα σύνολο πρακτικῶν ποὺ στηρίζονται σὲ ἀντιλήψεις καὶ νοοτροπίες ποὺ χαρακτηρίζουν τὴ σχέση τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸ θεῖον¹.

Μελετώντας τὴ θρησκευτικὴ συμπεριφορὰ τῶν κατοίκων μιᾶς περιοχῆς γίνεται ἀντιληπτὸ πὼς πρόκειται γιὰ στάση ζωῆς ποὺ χαρακτηρίζει κάθε φάση τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, καταδεικνύοντας τὴ ξεχωριστὴ θέση ποὺ κατέχει τὸ θρησκευτικὸ βίωμα στὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ ἁγιολατρεία ἀποτελεῖ μέρος τῆς θρησκευτικῆς λαογραφίας ἑνὸς τόπου διότι ἀναδεικνύει ἀφ' ἑνὸς μὲν παλαιὰς πρακτικὲς ποὺ ἔχουν ἐνσωματωθεῖ στὰ νέα κοινωνικὰ καὶ πολιτισμικὰ δεδομένα, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὑποδη-

* Ὁ Γεώργιος Στούκης εἶναι Φιλολόγος, κάτοχος Master Θεολογίας.

1. ΒΑΡΒΟΥΝΗ Μ., *Παραδοσιακὴ Θρησκευτικὴ Συμπεριφορὰ καὶ Θρησκευτικὴ Λαογραφία*, ἐκδ. Ὁδυσσεύς, Ἀθήνα 1995, σελ. 16.

λώνει τὴ στάση τοῦ λαϊκοῦ ἀνθρώπου ἀπέναντι στοῦ ὑπερφυσικό, κομμάτι τοῦ ὁποῖου εἶναι καὶ οἱ ἅγιοι².

Εἶναι, λοιπόν, γεγονός ἀναμφισβήτητο πὸς κοντὰ στὴν «ἐπίσημη» θρησκεία ὑπάρχει καὶ ἐκείνη πὸν ἀσκεῖται ἀπὸ τὸν λαὸ παράλληλα μὲ τὴν πρώτη, ἐπιβεβαιώνοντας ἔτσι καὶ τὴν ἄποψη τοῦ Καθηγητῆ Λαογραφίας Ἐμμανουὴλ Βαρθούνη, ὅτι «ἐπίσημη» καὶ «λαϊκή» θρησκεία ἀποτελοῦν καταστάσεις σύμβιες καὶ παράλληλες, πὸν ὥστόσο συχνὰ ἐπικαλύπτονται καὶ ἐφάπτονται³.

Ἀπὸ τὰ παραπάνω κατανοοῦμε πὸς ἡ σχέση ἀγιολογίας καὶ λαογραφίας εἶναι ἄμεση, διότι ὁ καθένας ἀπὸ τοὺς κλάδους αὐτοὺς ἀποτελεῖ πολύτιμο ἐρευνητικὸ πλαίσιο μὲν στὶς θεωρητικὲς ἀναζητήσεις τοῦ ἄλλου⁴.

Στὴ συνέχεια θὰ ἐπιχειρήσουμε νὰ παρουσιάσουμε τὸ πὸς ἐκδηλώνεται ἡ λαϊκὴ λατρευτικὴ παράδοση⁵ ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς Βοιωτίας πρὸς τοὺς τοπικοὺς Ἅγιοι, οἱ ὁποῖοι σημειωτέον παραμένουν ἄγνωστοι στοῦ εὐρὸ κοινό, ἀφοῦ ἡ διάδοση τῶν μορφωμάτων αὐτῶν εἶναι τοπικὴ, ὅπως ἐξάλλου καὶ ἡ λατρεία τους.

Ξεκινώντας ἀπὸ τὴ χορεία τῶν Ἀποστόλων, ἐπίκεντρο τῆς λατρείας γιὰ τὸ μὲν Ἀπόστολο καὶ Εὐαγγελιστῆ Λουκᾶ (1ος αἰ. μ.Χ.) εἶναι ὁ Προσκυνηματικὸς Ναὸς στὴν πόλη τῶν Θηβῶν καὶ γιὰ τὸν δὲ Ἀπόστολο Ρούφου τὸν Ἐκλεκτό (64 μ.Χ.) ἐπίκεντρο καὶ πάλι εἶναι ἡ Θῆβα καὶ πρὸ συγκεκριμένα ὁ Ναὸς τῶν Ἁγίων Νικολάου καὶ Ρούφου, ὅπου τὸ ἕνα κλίτος τοῦ Ναοῦ εἶναι ἀφιερωμένο στον πρῶτο Ἐπίσκοπο τῶν Θηβῶν. Ἡ λατρεία τῶν δύο Ἀποστόλων ἐκδηλώνεται στοῦ πλαίσιο τῆς ἐνορίας, ὅπου ἡ ζωὴ τοῦ πιστοῦ συνδέεται στενὰ μὲ αὐτή.

Σχετικὰ μὲ τὸν εὐαγγελιστῆ Λουκᾶ ὁ ἑορτασμὸς ἀκολουθεῖ τὴν ἐξῆς πορεία. Παραμονὲς τοῦ ἑορτασμοῦ κυκλοφορεῖ ἀπὸ τὸν ἱερὸ προσκυνημα-

2. ΒΑΡΒΟΥΝΗ Μ., *Θεμελιώδεις Ἐννοιες καὶ Μορφές τῆς Ἑλληνικῆς Θρησκευτικῆς Λαογραφίας*, ἐκδ. Στρατηγικὲς Ἐκδόσεις, Ἀθήνα 2013, στοῦ λήμμ. «Ἁγιολατρία», σελ.40.

3. ΒΑΡΒΟΥΝΗ Μ., *Θεμελιώδεις Ἐννοιες καὶ Μορφές τῆς Ἑλληνικῆς Θρησκευτικῆς Λαογραφίας*, ὁ.π, σελ. 9.

4. ΚΟΜΠΟΧΟΛΗ ΑΓΓ., «Λαογραφία καὶ ἀγιολογία: κειμενικὴ διακινητικότητα καὶ ἀλληλεπίδραση ἀφηγηματικῶν θεμάτων καὶ μοτίβων», Τόμ. Α': Ἑλληνικὴ Λαογραφία, Ἱστορικά, Θεωρητικά, Μεθοδολογικά, Θεματικὲς, Μανόλης Βαρθούνης- Μανόλης Σέργης (ἐπιμ.), ἐκδ. Ἡρόδοτος, Ἀθήνα 2012, σελ. 591-619, ἐδῶ σελ. 591.

5. Στὸν κῶρο τῆς λαογραφίας σύμφωνα μὲ τὸν Καθηγητῆ Βαρθούνη ἀντὶ τοῦ θεολογικῶς ὀρθοῦ ὄρου «τιμὴ» χρησιμοποιεῖται ὁ προαναφερθεὶς ὄρος.

τικὸ ναὸ ἀφίσα ἀνακοινώνοντας στοὺς πιστοὺς τὶς ὥρες τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν τόσο τῆς παραμονῆς ὅσο καὶ τῆς κυριωνύμου ἡμέρας. Κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ μεγάλου Ἑσπερινοῦ τῆς 17ης Ὀκτωβρίου ἐκάστου ἔτους χοροστατεῖ ὁ ἐπικώριος Μητροπολίτης καὶ ἄλλοι Ἀρχιερεῖς ποὺ ἔχουν προσκληθεῖ ἀπὸ ἐκεῖνον γιὰ νὰ συμμετάσχουν στὴν ἱερὰ πανήγυρη μιᾶς καὶ εἶναι ὁ ἴδρυτής τῆς Τοπικῆς Ἐκκλησίας δίνοντας ἔτσι ἐπίσημο χαρακτήρα στὸν ἑορτασμό. Ἐπίσης, λαμβάνουν μέρος καὶ οἱ ἱερεῖς τῆς πόλεως τῶν Θηβῶν. Πέραν τοῦ ἱερατείου ὁμως προσέρχονται πιστοὶ ἀπὸ τὴν ἐδρύτερη ἐπαρχία γιὰ νὰ προσφέρουν στὸν ἅγιο ἄρτους ποὺ ἔχουν παρασκευάσει, ὥστε μετὰ τὴν Ἀκολουθία νὰ πάρουν ἓνα κομμάτι ὡς εὐλογία.

Τὴν 18η Ὀκτωβρίου τελεῖται Ἀρχιερατικὴ Θεία Λειτουργία, ὅπου συμμετέχουν τὰ σχολεῖα τῆς πόλης, κάτοικοι τῶν Θηβῶν καὶ τῶν τριγύρω χωριῶν τῆς ἐπαρχίας. Ἐπίκεντρο τῆς λατρείας ἐδῶ ἀποτελοῦν ἡ λάρνακα τοῦ ἁγίου καὶ τεμάχιο τοῦ ἱεροῦ λειψάνου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ ποὺ φυλάσσεται στὸν ὁμώνυμο Ναό, τὸ ὁποῖο οἱ πιστοὶ σπεύδουν νὰ προσκυνήσουν γιὰ νὰ λάβουν τὴν ἴαση.

Ἀναφορικὰ μὲ τὴ λατρεία τοῦ Ἀποστόλου Ρούφου δὲν παρατηροῦμε κάτι τὸ ξεχωριστό. Καὶ στὴν περίπτωση αὐτὴ ἔχουμε τὴν τέλεση Πανηγυρικοῦ Ἑσπερινοῦ τὴν παραμονὴ τῆς ἑορτῆς (8 Ἀπριλίου) μὲ ἄρτοκλασία καὶ θεῖο κήρυγμα καὶ ἀνήμερα τῆς ἑορτῆς τὴν τέλεση Ἀρχιερατικῆς Θείας Λειτουργίας μὲ τὴ συμμετοχὴ πιστῶν τῆς πόλεως. Στὸ σημεῖο αὐτὸ ἀξίζει νὰ ἀναφέρουμε πὼς ἡ μνήμη του μὲ ἀπόφαση τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Θηβῶν καὶ Λεβαδείας κ. Γεωργίου καθιερώθηκε νὰ τιμᾶται τὴν Πέμπτη Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν, διότι ἡ 8η Ἀπριλίου ποὺ εἶναι ἡ ἡμέρα μνήμης συμπίπτει τὶς περισσότερες φορὲς μὲ τὴν περίοδο τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Ἑβδομάδος.

Παραμένοντας στὴν πόλη τῶν Θηβῶν περνοῦμε στὸν ἑορτασμὸ ἐνὸς σπουδαίου Ἱεράρχου τῆς κατὰ Βοιωτίαν Ἐκκλησίας, τοῦ ἁγίου *Ἰωάννου τοῦ Καλοκτένου*, τοῦ *Νέου Ἐλεήμονος* (12ος αἰ. μ.Χ.), ὅπου παρατηροῦμε ὅτι ὁ ἑορτασμὸς λαμβάνει πάνδημο χαρακτήρα μιᾶς καὶ εἶναι ὁ πολιοῦχος τῆς πόλεως καὶ ἰδιαίτερα ἀγαπητὸς ἀπὸ τοὺς ντόπιους. Μὲ Προεδρικὸ Διάταγμα τοῦ 1932, ἡ 29η Ἀπριλίου ἐκάστου ἔτους ἔχει καθιερωθεῖ ὡς ἄργια. Ὁ Αἰδεσιμώτατος Πρόεδρος καὶ τὰ μέλη τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἱεροῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ τῶν Θηβῶν, ὅπου ὑπάγεται ὁ Προσκυνηματικὸς Ναὸς τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Καλοκτένου ἀρκετὲς μέρες πρὶν ἐτοιμάζουν τὴν ἀφίσα ποὺ περιλαμβάνει τὸ πρόγραμμα τῆς

έορτῆς καὶ προβαίνουν στὸν σημαιοστολισμὸ τοῦ περιβάλλοντος χώρου τοῦ Ναοῦ καὶ σὶς ἐν γένει προετοιμασίες τῆς πανηγύρεως. Ἀπὸ κοινού μάλιστα Δῆμος Θηβαίων καὶ Ἱερὰ Μιτρόπολη τυπώνουν προσκλήσεις, τὶς ὁποῖες ἀποστέλουν σὲ φορεῖς καὶ σωματεῖα, δίνοντας ἔτσι ἐπίσημο χαρακτηριστῆρα στὴν πανήγυρη. Πιὸ συγκεκριμένα, ἀπόγευμα τῆς 28ης Ἀπριλίου τελεῖται Μέγας Πολυαρχιερατικὸς Ἑσπερινὸς μὲ τὴ συμμετοχὴ ἱερέων καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ τόπου. Στὸ τέλος τῆς Ἀκολουθίας γίνεται Ἀρτοκλασία καὶ ἔπειτα ἡ Ἀπόλυση.

Τὴν ἐπομένην τελεῖται πολυαρχιερατικὸ συλλεΐτουργο μὲ ἀποκορύφωμα τὴ λιτάνευση τῆς ἱερᾶς εἰκόνας τοῦ Ἁγίου καὶ τοῦ Τιμίου Ξύλου ποῦ κατέρχεται ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Μονὴ Σαγματᾶ ὅπου φυλάσσεται. Ἡ λιτανευτικὴ πομπὴ εἶναι μεγαλειώδης. Συμμετέχουν οἱ Ἀρχιερεῖς, ὅλοι οἱ ἱερεῖς τῆς ἐπαρχίας Θηβῶν καθὼς καὶ οἱ Ἀρχεὲς τοῦ τόπου.

Ἀξιοσημείωτη, ὡστόσο εἶναι ἡ παρουσία χιλιάδων πιστῶν ἀπὸ τὴν ἐδύρτερη περιοχὴ τῆς Θήβας ποῦ καταφθάνουν γιὰ νὰ προσκυνήσουν τὴ θαυματουργὴ εἰκόνα τοῦ Ἁγίου καὶ νὰ λάβουν μέρος στὴ λιτανεία.

Τέλος, ἓνα ἀκόμη δεῖγμα τῆς ἀγάπης τοῦ λαοῦ τῆς Θήβας πρὸς τὸν Ἅγιο εἶναι ὅτι πολλοὶ καθημερινὰ πηγαίνουν στὸ Ναὸ του, ἀνάβοντας τὸ κεράκι τους καὶ ζητώντας τὶς μεσιτεῖες τοῦ ἁγίου, ὁ ὁποῖος ἀποδεικνύεται ταχινὸς βοηθός.

Ὁ τρόπος λατρείας τῶν τριῶν προαναφερθέντων Ἁγίων μᾶς δείχνει ὅτι πὼς ἡ χριστιανικὴ ζωὴ καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ ὑπαρξὴ τοῦ χριστιανοῦ δομεῖται ἔχοντας ὡς βάση τὴν ἐνορία. Κατὰ συνέπεια στὸ πέρασμα τῶν χρόνων ἡ σχέση τοῦ πιστοῦ μὲ τὴν ἐνορία του ὑπῆρξε ζωντανὴ καὶ παραγωγικὴ, τόσο γιὰ τὴν πνευματικὴ συγκρότηση καὶ τὴ λατρευτικὴ πράξη, ὅσο καὶ γιὰ τὴν ἐθνικὴ, θρησκευτικὴ καὶ πολιτισμικὴ ταυτότητα τοῦ λαοῦ μας⁶.

Ἐγκαταλείποντας τὴν ἱστορικὴ πόλη τῶν Θηβῶν καὶ ἐρχόμενοι στὴ Λιβαδειὰ συναντοῦμε τὴν λατρεία ἑνὸς ἄλλου ἱεράρχου, τοῦ ἁγίου *ἱερομάγυρος Ρηγίνου*, Ἐπισκόπου Σκοπέλου τοῦ *Λεβαδέως* (12ος αἰ. μ.Χ.). Ἡ λατρεία τοῦ ἁγίου ἐντοπίζεται σὲ δύο γεωγραφικοὺς χώρους. Στὴ γενέτειρά του, τὴ Λιβαδειὰ καὶ στὴ Σκόπελο, ὅπου ὁ ἅγιος μαρτύρησε.

6. ΒΑΡΒΟΥΝΗ Μ., «Θρησκευτικὴ Λαογραφία: μία σύγχρονη θεώρηση», Τόμ. Α': Ἑλληνικὴ Λαογραφία, Ἱστορικά, Θεωρητικά, Μεθοδολογικά, Θεματικές, Μανόλης Βαρθούνης- Μανόλης Σέργης (ἐπιμ.), ἐκδ. Ἡρόδοτος, Ἀθήνα 2012, σελ. 669-691, ἐδῶ σελ. 67.

Ξεκινώντας από την πόλη της Λιβαδειᾶς, ἡ μνήμη τοῦ Ἁγίου ἀρχικά τιμᾶτο στὸν Ἱερό Ἐνοριακὸ Ναὸ τοῦ Ἁγίου Νικολάου Ζαγαρά, ὅπου βρίσκεται μέχρι σήμερα, ξύλινο προσκυντάρι πὸ ἀπεικονίζει τὴ μορφή τοῦ Ἁγίου, ἀφοῦ σύμφωνα μὲ τὴν παράδοση ὑπῆρχε ἐκεῖ κοντὰ Ναὸς πρὸς τιμὴν του. Ἀπὸ τὸ 1994 ὅμως, ἡ μνήμη τοῦ Ἁγίου Ρηγίνου τιμᾶται στὸν ὁμώνυμο Προσκυνηματικὸ Ναὸ πὸ βρίσκεται πλησίον τοῦ Ἐθνικοῦ Σταδίου τῆς πόλεως.

Ἡ διαδικασία ἀνακοίνωσης τοῦ ἑορτασμοῦ δὲ διαφέρει ἀπὸ τὶς πρακτικὲς πὸ προαναφέραμε. Παραμονὲς τῆς ἑορτῆς τυπώνεται ἀφίσα ἀπὸ τὴ Διοικοῦσα Ἐπιτροπὴ τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματικοῦ Ναοῦ πὸ ἀνακοινώνει στοὺς πιστοὺς τὸ πρόγραμμα τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν. Ὡστόσο, πρὶν τὴν κορύφωση τοῦ ἑορτασμοῦ διοργανώνεται ἐσπερίδα μὲ ἐπίκαιρο θέμα, στὴν ὁποία συμμετέχουν διακεκριμένοι ὁμιλητές, οἱ εἰσηγήσεις τῶν ὁποίων ἀργότερα ἐκδίδονται σὲ μικρὰ τευχίδια.

Τὴν παραμονὴ τῆς ἑορτῆς (24 Φεβρουαρίου) ἡχοῦν χαρμόсуна οἱ καμπάνες τοῦ Ναοῦ προσκαλώντας τοὺς πιστοὺς νὰ μετάσχουν στὸν Πανηγυρικὸ Ἑσπερινό. Τῆς ἱερᾶς πανηγύρεως προΐσταται ὁ ἐπικύριος Μητροπολίτης πλαισιωμένος ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς τῆς πόλεως καὶ τῆς γύρω περιοχῆς. Ἀρκετὲς φορὲς ἀπὸ τὸν οἰκεῖο ἱεράρχη προσκαλεῖται καὶ ἕτερος ἀρχιερέας γιὰ νὰ δοθεῖ μεγαλύτερη ἐπισημότητα στὸν ἑορτασμό.

Πλῆθος κόσμος καταφθάνει καθ' ὅλη τὴ διάρκεια τοῦ Ἑσπερινοῦ καὶ ὡς ἀργὰ τὴ νύχτα γιὰ νὰ προσκυνήσει τὴν ἀνθοστολισμένη εἰκόνα τοῦ Ἁγίου καὶ ἓνα τμῆμα τοῦ ἱεροῦ του λειψάνου.

Στὸ τέλος τοῦ Ἑσπερινοῦ διαβάζεται ἡ Ἀρτοκλασία, ἀπὸ τοὺς ἄρτους πὸ ἔχουν προσφέρει οἱ Λειβαδίτες γιὰ νὰ τιμήσουν μὲ αὐτὸ τὸν τρόπο τὸν συμπατριώτη τοὺς ἅγιο. Ἀνήμερα τῆς ἑορτῆς (25 Φεβρουαρίου) τελεῖται θεία Λειτουργία.

Τέλος, τὴν πρώτη Κυριακὴ τοῦ Ἰουνίου κάθε ἔτους σὲ ἀνάμνηση τῆς ἀνακομιδῆς τοῦ ἱεροῦ λειψάνου τοῦ Ἁγίου τελεῖται τὸ Σάββατο τὸ βράδυ Πανηγυρικὸς Ἑσπερινὸς καὶ ἐν συνεχείᾳ γίνεται λιτανεία στοὺς δρόμους τῆς πόλης ὑπὸ τὴ συνοδεία τῆς Φιλαρμονικῆς τοῦ Δήμου. Σὲ πολλὲς γειτονιές, κυρίες πὸ εὐλαβοῦνται τὸν Ἅγιο ἔξω ἀπὸ τὶς οἰκίες τους ἀνάβουν θυμίαμα ὡς ἔνδειξη τιμῆς καὶ ἀγάπης. Μετὰ τὴν ἱερὰ λιτανεὺση ἡ πομπὴ ἐπιστρέφει στὸ Ναό. Τὸ πρωτὶ τῆς Κυριακῆς τελεῖται θεία Λειτουργία.

Στὴ Σκόπελο, τόπος μαρτυρίου τοῦ ἱερομάρτυρος Ρηγίνου, ἐπίκεντρο τῆς λατρείας του ἀποτελεῖ τὸ ἱερό του λείψανο, τὸ ὁποῖο μεταφέρθηκε ἀπὸ

τήν Κύπρο. Μέρος τῶν λειψάνων του βρίσκονταν στή Μονή τοῦ Τιμίου Προδρόμου στή Σκόπελο. Μετά τή διάλυση τῆς Μονῆς μεταφέρθηκαν στό Μητροπολιτικό Ναό τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, ὅπου φυλάσσονται μέχρι σήμερα. Τήν 25η Φεβρουαρίου μεταφέρονται στόν ὁμώνυμο ναό του, ὅπου εὐρίσκεται καί ὁ τάφος του καί ἐκεῖ τελεῖται πανηγυρική θεία Λειτουργία. Ἐκτός ἀπό τόν Ναό καί τόν τάφο τοῦ Ἁγίου ὑπάρχει στό σημεῖο τοῦ μαρτυρίου του, στά μέσα τῆς διαδρομῆς ἀπό τήν πόλη πρὸς τὸ Ναό, προσκυντάρι πού ἡ τοπική λατρευτική παράδοση τὸ ὀνομάζει Ἁϊ Ρηγινάκι. Τήν παραμονή τῆς ἑορτῆς τελεῖται πανηγυρική λειτουργία στόν Ἱερό Μητροπολιτικό Ναό, ὅπου βρίσκονται τὰ ἱερά λείψανα καί κατόπιν μέ πομπή μεταφέρονται στό μοναστήρι τοῦ Ἁγίου, ὅπου γίνεται δέηση καί τὰ ἐπιστρέφουν μέ κάθε ἐπισημότητα στό Ναό. Ἐπίσης, κάνουν στάση καί τελοῦν δέηση στό προσκυντάρι τοῦ Ἁγίου, πάνω στό γεφύρι ὅπου μαρτύρησε. Ναός, Μονή καί Προσκυντάρι εἶναι τὰ σημεῖα πού σηματοδοτοῦν τή λατρεία τοῦ Ἱερομάρτυρος Ρηγίνου. Στή γιορτὴ τοῦ Ἁγίου ἀποτελεῖ τάμα ἡ μετάβαση στή Μονή στή διάρκεια τῆς ὁποίας ψάλλονται τὰ ἐγκώμια πού εἶχε συνθέσει ὁ Σκοπελίτης λόγιος Ἰωάννης Δρακιώτης⁷.

Ἐνα ἀκόμη γεγονός πού δείχνει τὸ λατρευτικὸ ἐνδιαφέρον τῶν κατοίκων τοῦ νησιοῦ πρὸς τὸν Ἅγιο εἶναι ἡ ἀφιέρωση διαφόρων ἀντικειμένων στή Μονή πού καταδεικνύουν τὴν ἀφιερωματικὴ πράξη καί πρακτικὴ, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ μία τελετουργικὴ πλευρὰ τῶν σχέσεων τοῦ λαϊκοῦ ἀνθρώπου μέ τὸ ἐπέκεινα⁸.

Περνώντας στή χορεία τῶν ὁσίων ἀσκητῶν ἡ ἀγάπη τῶν κατοίκων τῆς Βοιωτίας εἶναι πιὸ ἐμφανὴς καί ἐκδηλώνεται μέ διάφορους τρόπους. Σὲ αὐτὴ τὴν περίπτωση κέντρο τῆς λατρείας εἶναι ἡ Μονή πού ἴδρυσαν ἡ ἀσκήτευσαν οἱ μεγάλες αὐτὲς μορφές τοῦ βοιωτικοῦ μοναχισμοῦ.

Ἐεκινώντας ἀπὸ τὸν ὄσιο Λουκά τὸν Στειριώτη (896-953 μ.Χ.) παρατηροῦμε τὰ ἑξῆς. Ἡ Μονή ἑορτάζει τρεῖς φορές τὸ χρόνο: α) τὴν 7η Φεβρουαρίου, ἑορτὴ τῆς κοιμήσεως τοῦ ὁσίου, β) τὴν 3η Μαΐου, ἑορτὴ τῆς ἀνακο-

7. ΒΑΡΒΟΥΝΗ Μ., *Μελετήματα Ἑλληνικῆς Λαογραφίας- Ἐθιμικὴ καὶ Θρησκευτικὴ Λαογραφία*, Τόμ. Α', ἐκδ. Σπανίδη, Ξάνθη 2003, σελ. 23- 24. Τὰ ἐγκώμια τοῦ Δρακιώτη, βρίσκονται στήν Ἀκολουθία πού συνέθεσε ὁ Καισάριος Δαπόντε σελ. 32-36, ἡ ὁποία εἶναι διαθέσιμη στό δικτυακὸ τόπο: www.anemi.lib.uoc.gr.

8. ΒΑΡΒΟΥΝΗ Μ., *Θεμελιώδεις Ἐννοιες καὶ Μορφές τῆς Ἑλληνικῆς Θρησκευτικῆς Λαογραφίας*, ὁ.π., στό λῆμμ. «Ἀναθήματα ἢ τάματα», σελ.77.

μιδῆς τοῦ λειψάνου ἀπὸ τὴν Κρούπη στὸ Καθολικὸ τῆς Μονῆς καὶ γ) τὴν Κυριακὴ τῶν Ἁγίων Προπατόρων ποὺ ἐορτάζεται ἡ ἀνάμνηση τοῦ γεγονότος τῆς ἐπανόδου τοῦ ἱεροῦ σκηνώματος ἀπὸ τὴ Βενετία στὴν Ἱερὰ Μονή.

Δύο εἶναι κυρίως οἱ ἐορτασμοὶ ποὺ σχετίζονται μὲ τὶς λατρευτικὲς πρακτικὲς ἐκ μέρους τῶν πιστῶν, ἡ ἐορτὴ τῆς κοιμήσεως τοῦ ὁσίου καὶ ἡ ἐορτὴ τῆς ἀνακομιδῆς τοῦ ἱεροῦ λειψάνου. Ξεκινώντας ἀπὸ τὴν ἐορτὴ τῆς κοιμήσεως, τὴν παραμονὴ τελεῖται ἀρχικὰ Μικρὸς Ἑσπερινὸς καὶ Ἁγιασμὸς στὴ διάρκεια τοῦ ὁποίου τὸ χαριτόβρυτο λείψανο τοῦ ὁσίου μεταφέρεται ἀπὸ τὴ λάρνακα στὸ Καθολικὸ. Ἐν συνεχείᾳ, μὲ διαφορὰ περίπου μιᾶς ὥρας τελεῖται ὁ Μέγας Ἑσπερινὸς στὸν ὁποῖο χοροστατεῖ ὁ Ἐπίσκοπος τῆς Βοιωτικῆς Ἐκκλησίας καὶ συμμετέχουν οἱ Πατέρες τῆς Μονῆς καὶ κληρικοὶ τῶν γύρω κωμοπόλεων καὶ χωριῶν. Στὸ τέλος τοῦ ἑσπερινοῦ ψάλλεται Ἄρτοκλασία καὶ κηρύττεται ὁ θεῖος λόγος.

Μὲ τὸ πέρας τοῦ Ἑσπερινοῦ διανέμεται στοὺς πιστοὺς ἄρτος καὶ στὸ Ἀρχονταρῖκι τῆς Μονῆς παρατίθεται ἐόρτιο κέρασμα πρὸς ὄλους. Περὶ τὴν ἐνάτη βραδινὴ τελεῖται ἱερὰ ἀγρυπνία καὶ τελειώνει μία ἢ δύο ὥρες μετὰ τὰ μεσάνυχτα.

Τὸ πρωὶ τῆς ἐορτῆς τελεῖται Πανηγυρικὴ θεία Λειτουργία στὸ Καθολικὸ τῆς Μονῆς, ἂν βέβαια αὐτὸ εἶναι ἐφικτὸ λόγῳ τῶν χαμηλῶν θερμοκρασιῶν τῆς ἐποχῆς καὶ μὲ τὸ πέρας αὐτῆς διαβάζονται τὰ κόλλυβα τοῦ Ἁγίου καὶ ἐν πομπῇ τὸ ἱερὸ σκηνῶμα τοῦ ὁσίου ἐπιστρέφει στὴ λάρνακα. Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἴδιας ἡμέρας τελεῖται Ἑσπερινὸς καὶ Παράκληση πρὸς τιμὴν τοῦ ὁσίου.

Στὶς 2 καὶ 3 Μαΐου ποὺ ἐορτάζεται ἡ ἀνακομιδὴ τοῦ ἱεροῦ λειψάνου καὶ τὰ ἐγκαίνια τοῦ Μεγαλοπρεποῦς Καθολικοῦ τῆς Μονῆς ποὺ τελέσθηκαν τὸ 1011 μ.Χ., ἐπίκεντρο τῆς λατρείας εἶναι τὸ ἱερὸ λείψανο τοῦ ὁσίου Λουκά. Τὴν παραμονὴ τῆς ἐορτῆς καὶ ἀνήμερα αὐτῆς δὲ διακρίνουμε καμία οὐσιαστικὴ διαφορὰ ἀπὸ τὴν πανήγυρη τῆς 7ης Φεβρουαρίου.

Τὸ ξεχωριστὸ γεγονὸς ποὺ λαμβάνει χώρα σὲ σχέση μὲ τὸν ἐορτασμὸ τῆς 7ης Φεβρουαρίου εἶναι ἡ λιτάνευση τοῦ ἱεροῦ λειψάνου τοῦ ὁσίου στοὺς χώρους πέριξ τῆς Μονῆς, ἡ ὁποία καταλήγει καὶ πάλι στὸ Καθολικὸ, ὅπου καὶ τοποθετεῖται τὸ ἱερὸ σκηνῶμα. Ἐκατοντάδες πιστοὶ συρρέουν τὴν ἡμέρα ἐκείνη ἀπὸ τὰ χωριὰ τῆς εὐρύτερης ἐπαρχίας τῆς Λιβαδειᾶς καὶ ὄχι μόνο γιὰ νὰ συνοδεύσουν τὴν ἐκφορὰ τοῦ σκηνώματος τοῦ ὁσίου καὶ νὰ προσκυνήσουν τὸ ἄφθαρτο καὶ χαριτόβρυτο λείψανό του.

Ὡς γνωστὸν τὰ λείψανα τῶν ἁγίων ἀποτελοῦν βασικὰ ἀντικείμενα τῆς λαϊκῆς λατρευτικῆς παράδοσης τοῦ λαοῦ μας, καθὼς θεωροῦνται ζωντανὴ ἀπόδειξη τῆς παρουσίας τοῦ ἁγίου ἐν μέσῳ τῶν πιστῶν^{8α}.

Τὶς ἡμέρες ποὺ ἐορτάζει ἡ Μονὴ καταφθάνουν πολλοὶ προσκυνητὲς γιὰ νὰ ἐκφράσουν τὴν ἀγάπη τους πρὸς τὸν μεγάλο αὐτὸν ἀσκητὴ τοῦ Στειριώτικου λόφου. Πολλοὶ ἐφημέριοι μάλιστα διοργανώνουν μὲ τὴν εὐκαιρία τοῦ ἐορτασμοῦ προσκυνηματικοῦ χαρακτῆρα ἐκδρομὴ τῶν ἐνοριῶν τους ὥστε νὰ συμμετάσχουν ὅσοι ἀπὸ τοὺς ἐνοριῖτες τοὺς ἐπιθυμοῦν στὶς ἱερὲς Ἀκολουθίες.

Κάτοικοι τῶν γύρω χωριῶν (Στεῖρι, Κυριάκι, Ἁγία Τριάδα κ.ἄ.) φέρουν στὸν ἅγιο λάδι ποὺ παράγουν ἀπὸ τὸ κτήματά τους γιὰ τὸ ἄναμμα τῶν καντηλιῶν τοῦ μοναστηριοῦ, πρόσφορα γιὰ τὴν ἁγία προσκομιδὴ σημειώνοντας παράλληλα τὰ ὀνόματα ζώντων καὶ κεκοιμημένων καὶ ἄρτους γιὰ νὰ διαβαστοῦν στὴν ἀρτοκλασία. Ἀρκετοί, ὅμως εἶναι καὶ αὐτοὶ ποὺ ἔρχονται νὰ ζητήσουν ἀπὸ τὸν ἅγιο τὴ θαυματουργικὴ του ἐπέμβαση γιὰ κάποιο πρόβλημα ποὺ ἀντιμετωπίζουν, ἀφιερώνοντας μάλιστα καὶ τάματα στὸ λείψανο καὶ στὴν εἰκόνα τοῦ ὁσίου.

Στὸ σημεῖο αὐτὸ κλείνοντας τὴν ἀναφορὰ μας στὸν ὅσιο Λουκᾶ ἀξίζει νὰ σημειώσουμε πὼς οἱ ντόπιοι βοηθοῦν κατὰ καιροὺς στὶς διάφορες ἀγροτικὲς ἐργασίες τῆς Μονῆς μιᾶς καὶ διαθέτει μεγάλο ἐλαιῶνα καὶ ἀμυγδαλεῶνα, δείχνοντας ἔτσι τὸ πόσο ἀγαποῦν καὶ εὐλαβοῦνται τὸν ὅσιο.

Παρόμοια εἶναι καὶ ἡ συμμετοχὴ τῶν κατοίκων τῆς Θήβας στὸν ἐορτασμὸ τῶν ὁσίων πατέρων τῆς Μονῆς Σαγματᾶ Κλήμεντος (1050-1111 μ.Χ.) καὶ Γερμανοῦ (1480-1540 μ.Χ.).

Πιστοὶ καταφθάνουν τὴν ἡμέρα τῆς πανηγύρεως στὸ μοναστήρι γιὰ νὰ προσκυνήσουν τὴν θαυματουργὴ κῆρα τοῦ ὁσίου Κλήμεντος καὶ νὰ παρακολουθήσουν μὲ θρησκευτικὴ εὐλάβεια καὶ κατάνυξη τὸν Πανηγυρικὸ Ἑσπερινὸ καὶ τὴ θεία Λειτουργία τόσο τὴν 27^η Ἰανουαρίου (ἂν φυσικὰ τὸ ἐπιτρέπουν οἱ καιρικὲς συνθῆκες), ὅσο καὶ τὴν 1^η Μαΐου ποὺ καθιερώθηκε νὰ τιμᾶται ἡ μνήμη τους μὲ ἀφορμὴ τὰ ἐγκαίνια τοῦ Ναοῦ τοῦ ὁσίου Κλήμεντος ποὺ ἔγιναν τὸν Μάιο τοῦ 1975, ἀπὸ τὸν τότε Μητροπολίτη Θεβῶν καὶ Λεβαδείας κυρὸ Νικόδημο (Γραικὸ).

Προχωρώντας στὶς πλαγιὲς τοῦ Κιθαιρώνα συναντοῦμε τὸ μοναστήρι ὅπου ἀσκήτευσε ὁ ὅσιος Μελέτιος (1035- 1105 μ.Χ.). Οἱ ντόπιοι προσέρχο-

8α. ΒΑΡΒΟΥΝΗ Μ., *Θεμελιώδεις Ἐννοιες καὶ Μορφὲς τῆς Ἑλληνικῆς Θρησκευτικῆς Λαογραφίας*, ὅ.π , στὸ λήμμ. «Λείψανα», σελ. 297-298.

νται με κάθε δυνατό μέσο για να βρεθούν στον Πανηγυρικό Έσπερινό που τελείται την παραμονή της έορτής (30ή Αυγούστου). Μάλιστα πολλοί είναι αυτοί που ξαγρυπνούν στη Μονή μέχρι το άλλο πρωί που τελείται η θεία Λειτουργία.

Έδω, λαμβάνει χώρα ένα αξιοπρόσεχτο γεγονός. Κάτοικοι της γύρω περιοχής γιορτάζουν τη μνήμη του άγιου με έναν δικό τους τρόπο που δεν αρκείται μόνο στη συμμετοχή τους στις λατρευτικές εκδηλώσεις, αλλά περιλαμβάνει τραγούδια, ψήσιμο αρνιών και χορούς στους χώρους έξωθεν της Μονής.

Όλοκληρώνουμε την παρουσίασή μας αυτή με τον τρόπο που εορτάζεται η μνήμη του όσιου *Σεραφείμ του Δομβοΐτη* (1527- 1602 μ.Χ.) στο μοναστήρι του στο Δομβό. Και στην περίπτωση αυτή εξέχουσα θέση στον εορτασμό κατέχει η Μονή, της οποίας υπήρξε κτήτορας. Η λατρεία του άγιου είναι διαδεδομένη τόσο στα καμποχώρια, όσο και στα όρεινά χωριά της Βοιωτίας που η κύρια απασχόληση των κατοίκων είναι η κτηνοτροφία και θεωρούν τον άγιο προστάτη τους.

Από το απόγευμα της παραμονής (5 Μαΐου) κάτοικοι των γύρω χωριών καταφθάνουν στην έρημική τοποθεσία του Δομβού για να τιμήσουν τον πίο «λαοφιλή» άγιο της Βοιωτικής Έκκλησίας. Ίδιαίτερη έντύπωση μας προξενεί το γεγονός ότι παρ' όλο που η Μονή αποτελεί άβατο για τις γυναίκες, πολλές είναι εκείνες που προσέρχονται για να προσκυνήσουν την κάρα του όσιου και θαυματουργού Σεραφείμ και παραμένουν ξαγρυπνες στο Ναό της Παναγίας που βρίσκεται έξω από τον περίβολο της Μονής.

Μάλιστα είναι ευρέως διαδεδομένη η αντίληψη πως όποια γυναίκα παραβεί το άβατο θα μαρμαρώσει ή θα πάθει κακό, αφού κάτι ανάλογο συνέβη με μία περισσότερα που βρίσκεται μαρμαρωμένη πάνω από την είσοδο της Λιτής στο Καθολικό⁹.

Νωρίς το απόγευμα τελείται η Άκολουθία του Μικρού Έσπερινού και του Άγιασμού. Φθάνοντας στο τέλος της Άκολουθίας του Μικρού Έσπερινού, οι ιερείς εξέρχονται από το Καθολικό εν πομπή, στην οποία προπορεύεται η κάρα του όσιου, για να τελέσουν την Άκολουθία του Άγιασμού στον έξωτερικό χώρο της Μονής ώστε να μπορέσουν και οι γυναίκες στο τέλος να άσπαστούν την τιμία κάρα του Άγιου μέχρι να έπιστρέψει στο Ναό.

9. Περί της παραδόσεως αυτής βλ. Μ. Βαρθούνη, «Η Λατρεία του Άγιου Σεραφείμ στη Βοιωτία», Έπετηρίς Έταιρείας Βοιωτικών Μελετών, τ. 4, τεύχος β'(4B), Βασίλειος Άραβαντινός (έπιμ.), Άθήνα 2008, σελ. 229-237, έδω 234-236.

Ἀπὸ τὴν 8η βραδινὴ ξεκινᾶ ἱερὰ ἀγρυπνία σύμφωνα μὲ τὸ μοναστηριακὸ τυπικὸ, ἡ ὁποία ὀλοκληρώνεται τὶς πρῶτες πρωινὲς ὥρες. Ἡ ἀγρυπνία περιλαμβάνει τὴν Ἀκολουθία τοῦ Μεγάλου Ἑσπερινοῦ, τὴ Λιτή, τὴν Ἀρτοκλασία, τὴν ἀνάγνωσι τοῦ βίου καὶ τῆς πολιτείας τοῦ ὁσίου Σεραφεῖμ, τὴν Ἀκολουθία τοῦ Ὁρθρου καὶ τὴ θεία Λειτουργία καὶ τέλος τὴν ἱερὰ λιτανεία τῆς κάρας τοῦ ἁγίου στὸν ἔξωθεν τῆς Μονῆς χώρο, ὅπου γίνεται ἡ ἀπόλυσι παρουσία τῶν γυναικῶν ποὺ παρέμειναν ξάγρυπνες γιὰ νὰ τιμήσουν τὸν Ἅγιο.

Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ὀλονυκτίας προσέρχονται εὐλαβικά οἱ πιστοὶ γιὰ νὰ προσκυνήσουν τὴν κάρα τοῦ Ἁγίου καὶ νὰ πάρουν λάδι ἀπὸ τὴν κανδήλα του. Φέρνουν μαζί τους πρόσφορα, ἄρτους καὶ ἀφήνουν ὀνόματα γιὰ νὰ διαβαστοῦν στὴν ἁγία Πρόθεσι. Ἐπιπρόσθετα πολλοὶ προσκυνητὲς ἐναποθέτουν στὴν κάρα καὶ στὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου λουλούδια τῆς ἐποχῆς ἀπὸ τοὺς κήπους τῶν σπιτιῶν τους.

Ἐπειδὴ ὁ Ἅγιος θεωρεῖται προστάτης τῶν κτηνοτρόφων, πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς φέρνουν καὶ ζωντανὰ ὡς ἐκπλήρωσι τάματος πρὸς τὸν Ἅγιο καὶ τὸ μοναστήρι, τὰ ὁποία ἡ Μονὴ ἢ τὰ διανέμει δωρεὰν ἢ ἐπιτροπὴ πιστῶν διεξάγει λαχειοφόρο ἀγορὰ καὶ κατόπιν κληρώσεως δίνονται στὸν δικαιούχο. Τὰ ἔσοδα τῆς λαχειοφόρου παραδίδονται στὸ Ἡγουμενοσυμβούλιο τῆς Μονῆς γιὰ τὴν ἐπιτέλεσι διαφόρων ἐργασιῶν συντηρήσεως αὐτῆς.

Ἐνδεικτικὸ τῆς ἀγάπης γιὰ τὸν ἅγιο ἀποτελεῖ καὶ τὸ γεγονός πὼς ἀρκετοὶ προσκυνητὲς πηγαίνουν μέρες πρὶν στὸ μοναστήρι γιὰ νὰ συμβάλουν στὴν προετοιμασία τῆς πανηγύρεως.

Τὰ προηγούμενα χρόνια τὸ πανηγύρι τελείωνε μὲ χοροὺς ὑπὸ τοὺς ἦχους τῶν νταουλιῶν καὶ τῆς πίπιζας, ἀφοῦ στοὺς χώρους πέριξ τῆς Μονῆς εἶχαν ἐγκατασταθεῖ διάφοροι προσκυνητὲς ποὺ ἔφηναν καὶ διασκεδάζαν ἀκατάπαυστα κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ὀλονυκτίας ἀγρυπνίας. Καὶ στὴν περίπτωση τῆς ἐορτῆς τοῦ ὁσίου Σεραφεῖμ, ἀλλὰ καὶ τοῦ ὁσίου Μελετίου πρόκειται γιὰ πρακτικὴ, ὅπου ἡ θρησκευτικὴ τελετὴ συνδέεται μὲ τὴν ψυχαγωγικὴ πλευρὰ τῆς πανηγύρεως, καταστάσεις ποὺ δὲν μποροῦν εὐκόλα νὰ διαχωριστοῦν κατὰ τὴν ἑλληνικὴ ἐθιμικὴ πρακτικὴ¹⁰.

Ὡστόσο, σήμερα τὸ φαινόμενο αὐτὸ ἔχει περιοριστεῖ χωρὶς φυσικὰ νὰ ἔχει ἐξασθενήσει, ἀπλῶς οἱ πανηγυριστὲς ἔχουν μεταφερθεῖ ἀρκετὰ παρακάτω ἀπὸ τὴ Μονή, μετὰ καὶ τὴν τελευταία περίφραξι τῶν χώρων, καὶ τὴν

10. ΒΑΡΒΟΥΝΗ Μ., «Ἡ Λατρεία τοῦ Ἁγίου Σεραφεῖμ στὴ Βοιωτία», ὁ.π., σελ. 231.

προσπάθεια τῶν Πατέρων τῆς Μονῆς νὰ διαχωριστεῖ πλήρως τὸ τελετουργικὸ μέρος τῆς πανηγύρεως ἀπὸ τὸ ψυχαγωγικόν.

Κλείνοντας νὰ σημειώσουμε ὅτι πολλὰ χωριά τῆς Βοιωτίας, ἀλλὰ καὶ ἄλλες περιοχὲς τοῦ Ἑλλαδικοῦ χώρου κατὰ καιροὺς αἰτοῦνται τὴ μετακομιδὴ τῆς τιμίας κάρας τοῦ ὁσίου Σεραφεῖμ στὴν ἔδρα τους προκειμένου νὰ γίνει λιτανεία καὶ νὰ ψαλεῖ παράκληση πρὸς τὸν Ἅγιο γιὰ νὰ τοὺς ἀπαλλάξει ἀπὸ διάφορα καταστρεπτικὰ ζιζάνια ἢ ἀκόμη καὶ σὲ περιπτώσεις ἀνομβρίας νὰ φέρει βροχή, ἐκδηλώνοντας καὶ μέσα ἀπὸ αὐτὴ τὴν πρακτικὴ ὁ λαὸς μας τὴν ἀγάπη καὶ τὸ σεβασμὸ πὸν τρέφει πρὸς τὸν ὄσιο.

Ὁλοκληρώνουμε τὴν παρουσιάσή μας αὐτὴ μὲ τὸν κοινὸ ἑορτασμὸ τῶν Βοιωτῶν Ἁγίων στὸν ὁμώνυμο Ναὸ τους στὴν περιοχὴ ἹΑρματος-Ἐλεῶνος Θηβῶν τὸ τελευταῖο Σάββατο τοῦ Μαΐου, ὁ ὁποῖος λαμβάνει διαστάσεις πανενοριακῆς συνάξεως ἀφοῦ συγκεντρώνονται πιστοὶ ἀπὸ διάφορες γωνιὲς τῆς Βοιωτίας γιὰ νὰ τιμήσουν τοὺς δικούς τους Ἁγίους πὸν μὲ τὰ δάκρυά τους, τὴν προσευχὴ τους καὶ τοὺς ἀγῶνες τους εὐεργέτησαν πολλαπλῶς τὴν περιοχὴ. Τὸ ἀπόγευμα τῆς Παρασκευῆς τελεῖται μέγας Ἀρχιερατικὸς Ἑσπερινὸς. Ὁ ἑορτασμὸς κορυφώνεται τὸ πρωὶ τοῦ Σαββάτου πὸν μεταφέρονται τὰ ἱερὰ λείψανα τῶν Ἁγίων πρὸς προσκύνηση. Μὲ τὸ πέρας τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν προσφέρεται ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Μητρόπολη κέρασμα στὸν ὑπόγειο χῶρο τοῦ Ναοῦ καὶ δίνεται ἡ δυνατότητα τῆς ἀνταλλαγῆς ἀπόψεων μεταξὺ τῶν παρευρισκομένων, ἐπιτυχάνοντας ἔτσι τὴ σύσφιξη τῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν ἑνοριῶν.

Καταληκτικὰ ἀναφέρουμε πὸς ἓνα ἀκόμη δείγμα τῆς θέσης πὸν κατέχουν οἱ Ἅγιοι τῆς κατὰ Βοιωτίαν Ἐκκλησίας στὴ ζωὴ τῶν κατοίκων σχετίζεται μὲ τὴν ὀνοματοδοσία, ἀφοῦ ἀρκετοὶ εἶναι αὐτοὶ πὸν φέρουν τὰ ὀνόματα τῶν Ἁγίων πὸν προαναφέραμε.

Συμπερασματικὰ θὰ λέγαμε πὸς ἡ ἀγιολατρεία εἶναι σημαντικὸ κομμάτι τῆς ἑλληνικῆς λαϊκῆς λατρείας. Ἡ εὐλάβεια καὶ ἡ ἀγάπη πὸν τρέφουν οἱ Βοιωτοὶ πρὸς τοὺς τοπικοὺς Ἁγίους, οἱ ὁποῖοι τοὺς ἐνώνουν σὲ ἓνα σῶμα μὲ κεφαλὴ τὸν Χριστό, ἀποδεικνύει τὸν ἐνοποιητικὸ ρόλο πὸν πάντοτε εἶχε ἡ Ὁρθοδοξία στὴ λαϊκὴ ἰδεολογία καὶ τὴν παραδοσιακὴ πρακτικὴ τοῦ λαοῦ μας¹¹.

11. ΒΑΡΒΟΥΝΗ Μ., *Μελετήματα Ἑλληνικῆς Λαογραφίας-Ἐθιμικῆ καὶ Θεοσκευτικῆ Λαογραφία*, ὅ.π., σελ. 31.